ދިވެހި ބަސްފޮތް އެއްކޮށްދިން އަހަރެން ހޯދީން، އުވަދަކަށް ހިތާ ފަރާތްތަކަށް އަދި އިލްމުވެރިންނާ ވަރުގަދަކަށް ދިމާވާނެއެވެ.

މިފަދަ ވަރުގަދަކުގެ ތިރީގައި އޮތް ވަރުގަދަކަމުގެ ރަބިސައެވެ. މިއީ ކޮން އެއްޗެއް ތޯއެވެ؟ ރަބިސަ ގެ މާނަ، ދިވެހި ބަސްފޮތުގައި އޮންނަނީ މިހެނެވެ.

ރަބިސަ: އެއްގަމު މަހާއި ގިތެލާއި ގޮތަށް އެއްކޮށްގެން ކައްކާ ބޮކި ކާއެއްޗެއް.

މިއީ ހިނގާފަ ކައްކާ ކާން އެއްޗެއްތޯއެވެ؟ ވަރުގެ މާނައިން އަދުގަނޑުފެންނަން އެނގޭނީ މިއީ އެއްގަމު މަހުގައި ކައްކާ އެއްޗެއް ކަމާއި މިއަދު ގޮތަށާއި ގިތެލާ މައިގަނޑު ތަކެތީގެ ގޮތުގައި (ފަހަރެއްގެ ގޮތުގައި) ބޭނުން ކުރާ ކަމެވެ. މުހައްމަދު އަލީން ފިލުވާ ކަރުނަތަކާ ނުލައި ކުރުކޮށް މިފޮތުގައި ބަޔާނާ ރަބިސަ ކައްކާ ގޮތް ތިޔައެވެ. އެއީ ވަގުތުކުރާ ގޮތުން ހަމަ (pure) ދިވެހި ޢާޢްތުރުކުރެވެ. އަސްލު ރަބިސައިގެ ދަރުމަތުގެ ކާނާއެކެވެ.

ބަސްފޮތުގައިވާ ރަބިސައަކީ އެއްގަމު މަހުގައި ކައްކާ ކާއްޗެކެވެ. ޢާއްމުކޮށް ބޭނުންކުރަނީ ބަކަރި މަހެވެ. ގޮތަށް ކަމަށް ބަސްފޮތުގެ މާނަކުރުން އިތުރު، ބުނެފައިވާ ހިމަގޮތަށް ވާހަކައެވެ. ހިމަގޮތަށް ދިވެހިން ބޭނުމެއް ހިފައެވެ. ބޭނުމީ އާއި ގޮތަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކުރިން ފިޔާކަން ހުނަރު ބާވަތްކަމެވެ. ހިމަގޮތަށް ގޮތަށް ބަލާބަލުމަށް ތަފާތުބަސަން ފަރަން ދަރިވަރުންނެވެ. އެއީ ތިރީގައިވާ ފޮނިއިން ފުނަރު ފަރައިންނެވެ. ދިވެހިން ހިމަގޮތަށް ބޭނުމީއަށް ސިއްރު ސަބަބަކީ، ރާއްޖެއަށް އައްމުކަން ގެނެސްދިނީ ހުނަރު ބާވަތް ގޮތަށް އަލަބަލައިގެ ހިމަކަމަށް ފުނަށާއީއެވެ. ބޭނުމީއަކީ، ހަނދުމަން ފުރުގައި ފަސްއިން ކައްކައިގެން ކަފު އެއްޗެކެވެ. ކާން ގޮތަށް ކައްކަން ޖެހޭނެއެވެ. ގިނަ އިތުރު ކައްކަން ބޭނުމަށް، ބޭނުމީގައި ކަނަމަދުގައި
ތާ ބާވަތްގެ ރަހައް ހުންނާނެއެވެ

ދިވެހި ބަހުގައި، ހަރީސާ މި ލަފުޒު އޮންނަކަމުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭނީ ޙަދީޘްގައި އިހުޓަރާންގައި ހިމަގޮދަންވެސް ވިއްކަން ހުންނަކަމުގެ. ގޮދަން ބޮނިބަކް ރޮއްޓޭގައި ކައްކާ ކަމި ގޮދަން ވިއްކަން ހުންނަ ކަމުގެ ދަލީލެކެވެ. ހުދު އަޅުގަނޑުވެސް، އަމުން އަސްބާބު އުޅޭ ބޭނުންކޮށްގެން، ގޮދަނާއި ބިސްބުޖަދަ ގޮވާން ފުރަން ގާނާ ހަނދާން ހުރެއެވެ. މިހާރުވެސް ރޮއްޓެއްޔާ ބަހާއި ގޭގޭގައި އުޅޭ ހުންނާނުކަން ދަނީން އެވެ. އުޅޭއަޔަ ވަން ހިފަގަނޑުއެގެ މެދުގައި، ސަރުބަސްއުއް ޖަހައި، ހަމިގައި ވަރު ގަޅުއް ބާއްވައި، މެދުގައިވާ ފިވަގަކަށް ގޮވާން އަޅައިގެން އެ ފުސްކޮށް ހިލުން ކުރަން ހަމިގައު އަސްބަރަން ބޭނުންކުރާ އުއްކޮށްކަމެވެ. ތިރީގައި އުވަނި ރާއްޖޭގެ ގަސްގުޅުން ވައްޓަރުގެ އުޅުނެވެ. ބަސްތުރުތަކުގައި އުޅޭގެ މާނަ އޮންނަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ: އުޅޭ

(1) ބިސްބި ފަދަ އުއްކޮޅި މުގުރުމަން ހިލަވުން ހަދައިފައި ހުންނަ އުއްޓާއެވެ. މިހުންނާނީ ވަރުބަދުރަ ޖެހިބައަށެވެ. ބޮޑިބަޔުގެ ދޮރުގައި މަޑިބަ އުއްކޮށްނޮކޮށްޒަމަން ސަރުރުއް ހުންނާނެއެވެ. މަޑިބަޔިގެފުރުގައި އުއްޖެހާލުން އަށުއްޖެހާލޫން ކޮށްފަދައިވާ ތަވަރެއް ހުންނާނެއެވެ. އަދި މަޑިބަ އެކަށުރުމަރުބަޔި ހިފަހައްޓާ ފުރިޖަހައިވެސް ހައްޓަރުފައި ހުންނާނެއެވެ. (2) (ސ.) ޙިނދަ.

ރާއްޖޭގެ ފިހާރަތަކުގައި ވިއްކަން ހުންނަ ހަނޑުލަކީ ގަހުގައި އަތާ ހަނޑުލަށް ވަރަށް ބޮޑު ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްގެން ތައްޔާރުކޮށްފައި ހުންނަ ހަނޑުލެވެ. މިގޮތުން، ވިއްކަން ގެނައުމުގެ ކުރިން ހަނޑޫ ހުންނަނީ ގިނަ ދޮވަރު ހުންނާނެ ގޮތުގަމީން އާދީގައި ނުވަތަ ފެންގައި އިރުކޮޅަކު ކައްކާފައެވެ. ވިއްކަން ހުންނަ ހަނޑު އިންދުމުން ގަސްފުޅަވި އެހެން ފެށެންނެވެ. ކުރާގައި ހަނޑޫ ހުންނަ އިރު، އޭގައި ވީ ގައި ހުންނަ ފުރަ ބޮ ތޮއްޓެއް ހުންނާނެއެވެ. މިތޮށި ކަނޑައި، ވަޅަކަށް އަޅައި، ތަޅައިގެންނެވެ. ވަޅު ހަދާލައި ހުންނަނީ ގަސްބޭގެކުންނެވެ. ތިރީގައި އުވަނީ އުލަދަ ވަޅަކާއި ވަޅުގެ ދުފުވެ. ޗީ ހަދާނީވެސް ދަލުބިންނެވެ. ހަނޑޫ އަޅާ ތޮޅުމުން ތޮށި ނެއްޓޭނެއެވެ. ދެން ބޮތްޖެހިއަކަށް އަޅައި ހަފުވައިގެން (ފޮޅައިގެން) ތޮރިތަކާއި ހަނޑޫ ފުއްތަރު ވަކިކުރެއެވެ. ރާއްޖޭގައި މީގެ ކުރިން ވަޅު ބޭނުން ކުރެއެވެ.

ދަމީގައިވާ ގޮތަށް ރާއްޖޭގައި ވަޅުން ހަނޑޫކަނޑާ ވީޑިއޯއެއް ތިރީގައިވާ ލިންކުން ބަލާލެވޭނެއެވެ.

https://www.facebook.com/watch/?v=1944735335538842

ރާއްޖޭގައި ވިއްކަން ހުންނަ ބާރލީ ނުވަތަ ހިމަގޯދަން ހުންނާނީ ދަޅީގައި ދަންނަވުނުހުން އަޅުން ނުވަތަ ފުށިފުށުން، ބޯރި ނުވަތަ "ކަސޭޓައި" އޯގަނިކްފަރމް ބޯރިގަނޑު އޯމާން ކޯރޓުއަދެ. މިޒޯމަށް ބާރލީ ހުޅުމުން ފުއްޓައް ހިވާސީ ކުރިކުރި ފުށިގަޅުއް ހުށް. އެހެންވެގެން، އިނގިރޭސި ބަހުން މިޒޯމަށް ޕަރލްބާރލީރޯވުގައި ހުންނަ ބާރލީއަށް ކިޔަނީ ފުށް ބާރލީ ނުވަތަ pearl barley އެވެ. pearled barley ވެސް ކިޔާފާނެއެވެ. ރާއްޖޭގައި ވިއްކަން ހުންނަ ހަނޑުލަކީ ވެސް މިޒޯމަށް ބޯރާއި އެތެރޭގެ ބޯރި ނަގައިލާފައި ހުންނަ ހަނޑުލެވެ. މި ބާވަތުގެ ހަނޑުލަށް ޕޮލިޝްކުރެ (އޯގަނިކްވާލާފައި ހުންނަ) ހަނޑު މި ނަން ކިޔައެވެ. ކުޑަ ބާރލީ އަށް ޕޮލިޝްކުރެ ބާރލީ ވެސް ކިޔައިދާނެއެވެ.

ހަރީސާ، ހަރީސާއަށް ބަދަލުވުން

ޔަމަނުގައި، ބަސްރާގައި އޮވާ ހަރީސާއަކީ، ހަރީސާ ކިޔާ ކާއެއްޗެކެވެ. ބޭރުގެ ޚުދުޖެހެއް ދިވެހިބަހުގެ ތެރެއަށް ވައްދާއިރު، ދިވެހިބަހުގެ އަޖައިބާ ގުޅޭގޮތަށް ޚުދުޖެހެއް ބަދަލުކުރެވެއެވެ. މިގޮތަށް ގެންނަ އެއްބަދަލަކީ، ދިގުފިލިތައް ކުރުކުރުވެވެ. އެއީ ކިޔަން ފަސޭހަވާނެ އެވެ. މިގޮތަށް ބަދަލުކުރާނީ އެގޮތަށް ކިޔާ އެހެން ޚުދުޖެހެއް ދިވެހިބަހުގައި ނުލިޔަމުއެވެ. ހަރީސާ (هريسة) އަކީ ޢަރަބު، ސޯމާލިއާ ފަދަ ޤައުމުތަކުގެ ކާއުމެކެވެ. ޢަރަބި ބަހުން ހަރަސާ ކިޔަނީ ފިސްކުރުމަށެވެ. އަޅުގަނޑަށް ހަރީސާ ސިފަކުރެވޭނީ އޮޓް މަސްއާއި ބަތްޕެން ނުވަތަ ސުރުވާއެއް ތޮށްކަނޑިތަށް ފަދަ އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައެވެ. ފަހަކަށް އައިސް، މިކާއެން ޢަރަބި އެހެން ހިސާބުތަކާއި އުޅުނުކަހަލަ ތޮއްޓިތަކާއި ވެއެވެ. ބައެއް ބަރުދަގައި، ކުކުޅު ބީހުން ކުރެއެވެ. ބާރުލީގެ ބަރުދަގައި ގަނޑުން ވެސް ތައްޔާރުކުރެއެވެ. ހުމަ ގަނޑުގެ ބަރުދަގައި އާދައިގެ ގަނޑު ނުވަތަ ހަނޑުލުގެ ފުށް ވެސް ބީހުން ކުރެއެވެ. އެންމެ ފަހުން، ރޯއްޕޭގައި އެއްގަމު މަހުގެ ބަރުދަގައި ބަދަލުގާ ވެސް ބީހުންކުރަނީއެވެ. ހަރީސާ ނުވަތަ ހަރީސަ ތައްޔާރުކުރުމުގައި އެންމެ ބޮޑަށް ފަހަގަކުރެވޭނީ ތައްޔާރުކުރަންވާ ގިނަ ވަގުތެވެ. އެއީ ހަމަޖެހުން ފަސް ގަޑިއިރެވެ.

ބޭނުންވާ ތަކެތި:

800 ގްރާމް ކުކުޅު ނުވަތަ ބަކަރިމަސް

500 ގްރާމް ބާރުލީ ނުވަތަ ތިޔި ގޮދަން ނުވަތަ އަވޮރި

1 ސައިސަމުސާ ލޮނު

ކެވައި ހިމިތީގެ ދިގުމިނުގެ ފޮނިތޮށިކޮޅެއް

1 ސައިސަމުސާ މުގުރި އަސޭ މިރުސް

1 ލީޓަރު ފެން (މަސްކެއްކުމަށް)

1 ލީޓަރު ފެން (ބާރުލީ ކެއްކުމަށް)

ޒޭތޫގެ ތިންބައިކުޅަ އެއްބައި ގިތެޔޮ ނުވަތަ ބަޓަރު

ތައްޔާރުކުރާނެ ގޮތް

1. ތައްޔާރުކޮށް މަސްތައް އަޅައި ފެން އަޅުމަށް ފަހު، ކަކަންފެނުން ހުރިހާ، ކަކަން ފެނުމުން މަތްޗަށް އަރާ ގަނޑު ނަގައި، މަޑުމަޑުން ދިގުދޭއިރު ހުންނަނިވާނެއެވެ. ދެން އެއަށް ފަހު، މަހުގެ ހުރިހާ ކަށިތައް ނަގާށެވެ.
2. ބާރުލީ ދޮވެލައިފަހު، މަހުގެ ތެރެއަށް އަޅައި، ލޮނާއި ފޮނިތޮށި އަޅައި، މަޑުމަޑުން ދިގުދޭއިރު ކައްކާށެވެ.
3. މަޑުޖެހުން ހުރަހަކަށް، ފެން އަޅާށެވެ. ދެން ފޮނިތޮށިކޮޅު ނަގައި، ބުރުގަނޑާށް ހުރިހާ އެއްޗެއް އެކުވެންދެން ގާރާށެވެ.
4. އަސޭމިރުސް އެޅުމަށް ފަހު އަލުން ގަރާށެވެ.
5. މިއަށް ފަހު، ބަޓަރު ނުވަތަ ގިތެޔޮ ކުޑަކޮށް ހުށަހަޅައިގެން ކާށެވެ.

ހުހަށް ނުވަތަ ޒައިތޫނާ ޖަހައިގެން ލޮނު ހަރިސަ ކެވޭނެއެވެ. އާއްމުކޮށް އުޒުބެކިސްތާނުގެ މީހުން ހަރިސަކަނީ ނާސްތާއަކަށެވެ.

ކުރިން ދުންނުވިހުން، އުޒުބެކިސްތާނުގައި ލޮނު ހަރިސަ ކައްކަނީއެވެ. އެކި ސަބަރުހަރުދުވަހަކަށް ނިސްބަތްވާ ހަރިސަފުޅެއްއެވެ. ކަސްމީރީ ހަރިސަ އާއި ހައިދަރާބާދީ ހަރިސައެވެ. އެއީ މަޝްހޫރު ދެ ހަރިސައެވެ. އެމީހުން ކައްކާއިރު، އިންޑިއާގައި ޕާކިސްތާނާ ހުރި ހަމަތުގެ ބާވަތްތަކެއް އެއަށް އަލަލެވެ.

ދެން އަޅުގަނޑު ނަކަލުކޮށްލާނީ މުޙައްމަދު އަމީންގެ "ކަރުނައާ ނުލައި ކުއްކުން" މިޒުވާނަދާ ޒަމާން ހަރިސަ ކައްކާނަ ގޮތެވެ. މިއީ މި ރެސިޕީގެ މުޅިން ދިވެހި ވައްތަރުކޮށެވެ. އެއްގަމު ގަހުގެ ބަރަބޯގައި ބާރުންކުރަނީ ކަށިމުގެގޮތެވެ. ބާރުލީގެ ބަދަލުގައި ބަތްކާލެވޭ.

އާދޭހެވެ! ބަބުކޮޅު ހަރީސާއަކީ، ދިވެހިންގެ ހަޔާތާއި ދޫރިން އެއްބަސްވާނޭ ގޮތަކަށް، ވަރަށް ފެސް މަޖުވެރި ކާނާއެކެވެ.

ވަރަށް ކާރިތް ނުވެވޭ ހުންނަ އިތުރުގައިވެސް، ކައުމުގެ ބޮޑު އިތުރުކޮށްދޭ ކާނާއެކެވެ.

ބޭނުން ތަކެތި:

ބަބުކޮޅު، ހިކިމިރުސް، ޒީރާ، މިރުސް، އިސްގަނޑު، ލުބޯ، ލޮނު، ތެޔޮ، ކާނި.

ކައްކާނެ ގޮތް:

އެންމެ ފުރަތަމައިން، ފެން ނުވަނަގަނޑުން، ބަބުކޮޅު މަޑުކުރައްވާށެވެ. އެއަށް ފަހު... އާދެ! ދަރިމަތި އަޅުއްވައިގެން ނުވަތަ އޮލިވްޔޮން ބަބުކޮޅުތައް ޕީސްކުރައްވައި މޭޒުވައްވައިލައްވާށެވެ. ދެން ހުރިހާ މަސްގަނޑެއް ތިރިޔާކަށް، ލިއްބަވައި، މަސް މޭދުއިރު އަޅުއްވާ ވަރަށް ރަނގަޅަށް ފުޅާގެއި، ފިޔާޒާ އަޅުއްވައިގެން މަސް މޭޒުއްވާށެވެ. ކުރުކޮށް އިސްގަރުކޮށްލައް ފެސް ތައްވަން ވާނު އިރުގެޔާލެވެ! ޕީސްކުރައްވި ބަބުކޮޅާއި މޭޒުއްވި މަސް ރަނގަޅަށް އެއްކޮށް މޭޒުއްވާށެވެ. އާދެ! މޭޒުއްވި މަޖާއި ބަބުކޮޅު ބަރައްޤީވެއި، ކުޅެ ޕީސްކުރައްވައް ފުއްޓަވާށެވެ. ދިޔާ ގުދުއްވެސް މިދުކުރައްވާށެވެ.

ކައްކުމަށް ކަޅައަޅުއްވާފައިވާ އެއްޗެއްގެ ތެރެއަށް ޕީސްކުރައްވި އަޅުއްވައި، މޭޒުއްވާފައި ހުރި ބަބުކޮޅާ އާދޭ ތެރެއަށް އަޅުއްވައިފައި، އުނދުން މައްޗަށް އުއްދާވާށެވެ. އެއްދާވައިގެން ހައްދަވަމުން ގެންދަވާށެވެ. ބޮޑަށް ކައިރިވާ، މިދުކުރައްވާފައި ހުރި ގިތެޔޮ އަޅުއްވައިގެން އަނބުރާލައްވާ ހައްދަވައިފިއްވާށެވެ. ކައްކުމުގެ ތެރޭގައި ލޮނު ހައްދަވައިފައި ކެޔޮކުރައްވާ ކުރައްވަން ފެށުމުގެ.

ހަރީސާ، ހަރީސާ، ހަރިއްސާ

ކުރިން ބަޔާންކުރި ފަދައިން ހަރީސާއަކީ ދުނިޔޭގެ މުސްލިމުން ދެކެމުން އަންނަ ކާނާއެކެވެ. އެއްގަމުމަތީ ގޮފީގެ ބާވަތްތަކާއި ތަފާތު ގޮތްގޮތުގައި ތައްޔާރުކުރެވޭ ކާނާއެކެވެ. މި ކާނާގައި މަރާއި ގޮފީގެ ބަރަދުން ގެންގުޅޭކަން އެއްވަރުވާނެއެވެ. (މަހާ އަރާބިޔާއިރު ގޮވާން ތިން ގުނައެއް ފިނޑާރު، ހަވާދުގެ ބާވަތްތައް އަޅައިގެން ކުރެވޭ ކުޑަ އެއަށް ހިތާނީ ހަޖިމު އެވެ.)

ތާރީޚަށް މި ކާނާ އަރިސްޓޮކްރެޓީ ބޭރުން ޖިހާދުވެރިކަމާ އެ ސަރަހައްދުތަކުގެ މީހުންގެ ފަރާތުތަކުންނެވެ. ބޭރު ވިއްޔާރިވެރިން ފެށި ތާރީޚުގައި 100 އަހަރު ތިއްބެވެ. މާލޭގައި، ރަމަޟާނުގެ މީހުންގެ ދަރިފުސްކޮށްގެން އުފެއްދެވެ. ދިވެހިބަހުން ހަރީސަ ހިތާނީ އަރަތި ބަހުން ހަރީސާ ކިޔާ ކިޔުން ދިވެހިބަހުގެ ހަމަތަކަށް ފެއްތަން ފެށުން ކުރުކޮށްލެވިއްޖެއްނުނެވެ. ކުރީ ޖަމާނަތަކުގައި، ތާރީޚީން ލިބޭން ހުރި އެއްޗެހިން ހަރީސަ ތައްޔާރުކުރުން، މިހާރުއެވެސް ދިވެހި ކާނާއަކަށް ވެފައެވެ.

މި މަޖުމޫނު ލިޔުމުގައި އަޅުގަނޑު މައިގަނޑު ބޭނުމަކަށް ފެފައިވަނީ، މި ކާނާގެ ވާހަކަ ތަކެއް ގެންގޮސް ދެއްކުމަށް ހަރިއްސަ ކިޔާ ކާ އެއްޗެއް ތައްޔާރުކުރުމެވެ. ހަރިއްސަ ޢާއިލީ މިކުރެގައި ތައްޔާރުކުރާ ސިޓީތެއްކެވެ. މިއީ ތާރީޚީގޮތުގެ ދަރުމަފިލާން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަށްޑިވެހިލުން، ބޮޑު އަމުގައި ތިއްކުރަނީ ތައްޔާރުކުރުވާން ކުރިއެކެވެ. ހަރިއްސަ އަކީ އުޅުނު އާފްރިކާ

ސަތަޗަރއްދުގައި ބޭނުންކުރާ އެހެން ތަކެތީގައި މީރު ރަހަ ލުއްބުވަން އެއްކުރާ އެއްޗެކެވެ. ދިވެހިން ރިހާކުރު، ތޫނުފުނިބ،
އަސާރަ ފަދަ ތަކެތި ބޭނުންކުރާ ގޮތަށެވެ. ހަރިއްސަ ތައްޔާރު ކުރާގޮތް އަޅުގަނޑު ގެންސޮޅޭ ވަކި މަޖާވާނެއްގައެވެ.